

Initiatiefvoorstel nr. PS26-000191

Meertaligheid in de Provincie Overijssel

Datum
23-03-2026

Inlichtingen bij
Margriet Leest

Aan Provinciale Staten

Onderwerp

Meertaligheid in de Provincie Overijssel

Bijlage:

- I. Ontwerpbesluit (bijgevoegd)
- II. Bijlage afkortingen en bronnen (bijgevoegd)

Samenvatting van het voorgestelde besluit

Overijssel kent een rijke talige diversiteit. Deze moet erkent, behouden en zichtbaar gemaakt worden. De provincie heeft mede op basis van internationale en nationale kaders, een rol bij erkenning, bescherming en bevordering van talen. Op verschillende terreinen werkt de provincie al aan aandacht voor meertaligheid, maar kansen om bestaand beleid beter te verbinden en te versterken worden nog onvoldoende benut.

Dit betekent niet dat iedereen alle talen moet spreken. Het gaat erom ruimte te geven aan talen én ervoor te zorgen dat inwoners volwaardig kunnen meedoen in de samenleving.

Om meertaligheid in de provincie Overijssel beter te verbinden en te versterken, bevat dit initiatiefvoorstel drie opdrachten aan Gedeputeerde Staten. Ten eerste: veranker meertaligheid bestuurlijk door een meerjarig beleidskader vast te stellen. Ten tweede: versterk de uitvoering via een Provinciale Taakgroep Meertaligheid en een Provinciale Stimuleringsregeling. En ten derde: bevorder opname van de Nederlandse Gebarentaal in het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden.

Inleiding

Taal is de lijm van de samenleving, de sleutel tot de maatschappij en het fundament van onze identiteit. Overijssel heeft een rijke taalgeschiedenis en diverse taalgemeenschappen. Toch zijn er Overijsselaars van wie de taal, en daarmee een deel van henzelf, ondergewaardeerd wordt. Terwijl je dialect juist een bron van trots zou moeten zijn, je gebarentaal een sleutel tot participatie zou moeten vormen en je thuistaal een verrijking voor je gemeenschap zou moeten betekenen. Daarom moet het gebruiken, behouden en zichtbaar maken van verschillende talen, oftewel meertaligheid, gekoesterd worden.

Het huidige werk op meertaligheid door organisaties, instellingen en overheden is waardevol, maar mist samenhang en kan verder worden versterkt. Er zijn op verschillende plekken vergelijkbare uitdagingen. Alleen worden initiatieven niet genoeg bij elkaar gebracht en krijgen succesverhalen onvoldoende de kans om te groeien of consolideren.

Dit initiatiefvoorstel vraagt niet van Overijsselaars dat zij elkaars (thuis)talen leren of in alle talen met elkaar kunnen spreken. Meertaligheid is hier geen verplichting, maar een werkelijkheid die erkenning verdient. Het gaat over ruimte voor verschillende talen én toegang tot de samenleving. Door talen zichtbaarder en toegankelijker te maken -waar passend en

doelgericht- versterken we begrip, gelijke deelname en verbondenheid. Zo groeien en bloeien taalgemeenschappen naast elkaar en beweegt Overijssel met de tijd mee.

De provincie bevindt zich als tussenbestuurslaag in een uitstekende positie om een verbindende en versterkende rol te vervullen op het gebied van meertaligheid. Door samenwerking te stimuleren tussen gemeenten, scholen, bibliotheken, regionale en lokale media (inclusief publieke omroep) en andere organisaties zullen meer inwoners van Overijssel zich gezien voelen door hun bestuur. En door uiteenlopende initiatieven op meertaligheid te steunen, laten we merken dat de provincie dicht bij haar burgers staat.

Om verbondenheid met diens inwoners te bewerkstelligen hoeft de provincie zich niet alle talen die in Overijssel worden gesproken eigen te maken, maar zal wel een proactieve rol moeten nemen. Daarvoor worden in dit initiatiefvoorstel op verschillende terreinen concrete voorstellen gedaan. Overijssel kan de eerste provincie zijn die pleit voor opname van de Nederlandse gebarentaal in het Europees Handvest. Ook wordt gepleit voor het opzetten van een Provinciale Taakgroep Meertaligheid die organisaties, lokale en regionale media en overheden met elkaar verbindt. En er wordt een Provinciale Stimuleringsregeling voorgesteld ter ondersteuning van concrete initiatieven.

Deze uiteenlopende voorstellen zijn diep met elkaar vervlochten. Dit initiatiefvoorstel pleit daarom voor een samenhangende provinciale aanpak die de meertaligheid in provincie Overijssel kan verbinden en versterken. Om deze samenhang te waarborgen wordt daarom voorgesteld een meerjarig beleidskader te ontwikkelen. Zo wordt de uitvoering versterkt binnen de bestaande verantwoordelijkheden van de provincie.

Het initiatiefvoorstel begint met het schetsen van de huidige situatie in Overijssel. Daarna komt de probleemstelling, waarin beargumenteerd wordt waarom Overijssel meer moet doen op meertaligheid. Tot slot worden de concrete voorstellen uiteengezet.

Aanleiding

Nederland erkent meertaligheid in beleid en wetgeving. Dit is geen bijzaak, maar een fundamenteel uitgangspunt.

Het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden verplicht tot erkenning, bescherming en bevordering van regionale en minderheidstalen. Voor het Nedersaksisch geldt Deel II van het Handvest. Binnen Deel II zijn meerdere talen erkend, wat ruimte biedt om ook andere talen zichtbaar en samenhangend te benaderen.

De Raad van Europa beoordeelt regelmatig of Nederland deze verplichtingen naleeft. Daarbij wordt nadrukkelijk ook gekeken naar provincies. Provincies spelen een sleutelrol, omdat regionale talen juist daar worden gesproken, gebruikt en doorgegeven.

Uit eerdere evaluaties blijkt dat Nederland nog niet volledig aan alle verplichtingen voldoet. Provincies worden daarom opgeroepen om erkenning, bescherming en bevordering van talen zichtbaar en samenhangend vorm te geven.

De Wet erkenning Nederlandse Gebarentaal (2021) erkent de Nederlandse Gebarentaal als officiële taal. Overheden hebben daarmee een verantwoordelijkheid voor zichtbaarheid, toegankelijkheid en gelijkwaardige deelname.

Het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap verplicht overheden om toegang tot communicatie te waarborgen, inclusief het gebruik van gebarentaal.

In 2024 zijn nieuwe (concept)kerndoelen voor het taalonderwijs gepubliceerd in het kader van de actualisatie van het curriculum. Meertaligheid wordt hierin benoemd als kans voor taalontwikkeling. De Onderwijsraad bevestigt dit in het advies *Talige diversiteit benutten* (2025).

Onderzoek en adviezen van onder andere de Raad van Europa, UNESCO, KNAW, de Onderwijsraad en de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren laten zien dat meertaligheid bijdraagt aan identiteit, kansengelijkheid, leefbaarheid en deelname aan de samenleving.

Taal speelt ook een belangrijke rol in burgerschap. Inwoners moeten zich kunnen uitdrukken, gehoord worden en mee kunnen doen aan het gesprek over hun leefomgeving. In Overijssel sluit dit aan bij het begrip *naoberschap*: elkaar begrijpen, omzien naar elkaar en samen werken aan leefbare wijken, dorpen en steden.

In Overijssel zijn al stappen gezet met de uitvoering van het Convenant Nedersaksisch. Deze inzet is belangrijk maar nog onvoldoende samenhangend georganiseerd. Provinciale regie is nodig om initiatieven te verbinden en duurzaam te versterken.

In 2026 vindt de convenantbrede evaluatie van het Convenant Nedersaksisch plaats. Dit is een logisch moment om de provinciale uitvoering te versterken en samenhang te organiseren.

In maart 2026 wordt in Provincie Noord Holland het Initiatiefvoorstel ex artikel 42 RvO, inzake: *Nederlandse Gebarentaal (NGT) in zicht* aangenomen. Dit betreft het aanpassen van de Communicatiestrategie van deze provincie om zo ook ruimte te geven aan deelname van mensen met een auditieve beperking door middel van provinciale overheidscommunicatie in Nederlandse Gebarentaal (NGT.)

Door deze ontwikkelingen ontstaat een maatschappelijk en juridisch momentum dat de ondersteuning van meertaligheid versterkt. Dit initiatiefvoorstel sluit hierbij aan.

Afbakening en definitie

Wat verstaan we onder meertaligheid?

Meertaligheid betekent dat mensen meer dan één taal gebruiken in hun dagelijks leven. Vanuit het perspectief van Linguistic Human Rights betekent dit ook dat mensen het recht hebben hun eigen taal te behouden en te gebruiken, terwijl zij tegelijkertijd de talen van de samenleving kunnen leren om volwaardig mee te doen.

Meertaligheid gaat hierbij niet over dat iedereen alle talen moet spreken. Het gaat over ruimte voor verschillende talen én toegang tot de samenleving.

In dit voorstel betekent meertaligheid: het erkennen, gebruiken, behouden en zichtbaar maken van de talen die in Overijssel worden gesproken.

Onder thuishalen vallen alle talen die inwoners thuis gebruiken. Dit omvat migratietalen, Europese talen en ook streek- en minderheidstalen.

Binnen dit initiatiefvoorstel gaat het om: het Nederlands, het Nedersaksisch, de Nederlandse Gebarentaal en andere thuishalen van inwoners.

De Nederlandse Gebarentaal wordt nadrukkelijk meegenomen als officiële taal binnen het meertaligheidsbeleid.

Onder onderwijs wordt in dit voorstel verstaan: alle vormen van educatie vanaf kinderopvang en voorschoolse voorzieningen, via primair en voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs tot en met wetenschappelijk onderwijs. Ook volwasseneducatie en informele educatie zoals bibliotheken en culturele instellingen vallen hieronder.

Onderwijs speelt een sleutelrol in het herkennen, benutten en doorgeven van meertaligheid.

Juridische basis

Dit initiatiefvoorstel sluit aan bij:

- Het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden (1992). Het Handvest verplicht tot erkenning, bescherming en bevordering van regionale en minderheidstalen.

Deel II van het Europees Handvest geldt voor het Nedersaksisch en voor het Papiamentu/u. Voor Bonaire geldt aanvullend een toegevoegde erkenning via enkele bepalingen uit Deel III

voor het Papiamentu/u. Deze uitbreiding leidt niet tot specifieke provinciale taken voor Overijssel. Het Papiamentu/u is geen regionale taal van Overijssel maar komt wel als thuistaal binnen de provincie voor.

Het Convenant Nedersaksisch (2018, verlengd in 2023) verplicht provincies om de taal actief te ondersteunen en zichtbaar te maken in cultuur, onderwijs, media en publieke domeinen. Deze afspraken vragen om een samenhangende provinciale uitvoering.

Het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden biedt ruimte om nieuwe talen toe te voegen. Artikel 3, lid 2 bepaalt dat staten bij maatschappelijke of taalkundige ontwikkelingen "nieuwe of eerder over het hoofd geziene talen" kunnen erkennen.

De Nederlandse Gebarentaal sluit aan bij de uitgangspunten en doelstellingen van het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden. De taal is levend, kent een eigen taalgemeenschap en een eigen cultuur en heeft een geschiedenis van taalkundige onderdrukking. Internationale organisaties zoals de European Union of the Deaf (EUD) roepen in een position paper (2024) op om gebarentalen formeel onder het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden op te nemen.

In de Wet erkenning Nederlandse Gebarentaal staat in Artikel 3 dat de Minister van Binnenlandse Zaken een beleid voert dat gericht is op het bevorderen van het gebruik van de Nederlandse Gebarentaal bij openbare toespraken van leden van het kabinet, in bestuurlijk verkeer en in rechtsverkeer.

- Het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (2006).
- De Wet erkenning Nederlandse Gebarentaal (NGT) (2021).
- De (concept)kerndoelen taalonderwijs (Rijk, 2024).

Deze kaders zijn bindend en/of richtinggevend voor provincies en vragen om een samenhangende uitvoering op provinciaal niveau.

De rol van de provincie

De provincie heeft binnen deze kaders geen normstellende of uitvoerende taak richting inwoners. De provincie heeft wel een duidelijke regisserende, verbindende en stimulerende rol. Juist deze rol wordt door internationale en nationale kaders van provincies verwacht. Dit initiatiefvoorstel *Meertaligheid in Provincie Overijssel* blijft binnen bestaande bevoegdheden en richt zich op beleidskaders, samenwerking en uitvoering van gemaakte afspraken zonder het creëren van nieuwe wettelijke verplichtingen.

Huidige situatie in Overijssel

In Overijssel bestaan al diverse initiatieven, waaronder:

- Ondersteuning laaggeletterdheid en basisvaardigheden
- Programma's voor cultuur, erfgoed en leefbaar platteland
- De taalvriendelijke bibliotheek met meertalige collectie en programmering
- Nedersaksische projecten en onderwijsinitiatieven
- Ouder- en jeugdprojecten rond thuistalen
- Samenwerking met Overijssel Academie en Rijnbrink

Deze initiatieven vormen een sterke basis. Ze zijn echter nog onvoldoende met elkaar verbonden door één gezamenlijke provinciale visie op meertaligheid. Hierdoor blijven kansen liggen voor laaggeletterdheid, Nedersaksisch, Nederlandse Gebarentaal, thuistalen en meertalige cultuurprojecten.

Probleemanalyse

Zonder een gecoördineerde provinciale sturing en een vast beleidskader blijven de volgende risico's bestaan:

- Onvoldoende samenhang in kennis en middelen
- Onduidelijkheid bij inwoners en partners

- Beperkte zichtbaarheid van het Nedersaksisch, de Nederlandse Gebarentaal en andere thuistalen
- Onvoldoende samenhangende uitvoering van het Convenant Nedersaksisch
- Gemiste maatschappelijke en economische kansen
- Onvoldoende aansluiting op nationaal en Europees beleid

Deze risico's zijn zichtbaar in de praktijk, waar initiatieven naast elkaar bestaan zonder gezamenlijke structuur.

Kansen

Met een helder provinciaal kader kan Overijssel:

- Bestaand provinciaal beleid versterken en verbinden
- Nationale en internationale afspraken uitvoeren
- Het Nedersaksisch duurzaam ondersteunen
- De Nederlandse Gebarentaal zichtbaar en toegankelijk maken
- Kansengelijkheid en participatie vergroten
- Sociale samenhang en leefbaarheid versterken
- Cultuur en erfgoed behouden en doorgeven
- Samenwerking intensiveren met gemeenten, onderwijs, bibliotheken, lokale en regionale media en culturele partners
- Laten zien dat elke taal en iedere inwoner ertoe doet
- Proactief aansluiten op provinciaal, nationaal en Europees beleid

Uitgangspunten

- Meertaligheid is een maatschappelijke kracht
- Elke taal verdient erkenning en zichtbaarheid
- De provincie verbindt, stimuleert en geeft richting
- Bestaand beleid wordt versterkt, niet uitgebreid
- Toegankelijkheid en gelijkwaardigheid staan centraal
- Inwoners kunnen hun taal meenemen in participatie
- Gemaakte afspraken worden actief uitgevoerd

Drie opdrachten aan Gedeputeerde Staten

- 1 Veranker meertaligheid bestuurlijk
- 2 Versterk de uitvoering van meertaligheid via een Provinciale Taakgroep Meertaligheid en een Provinciale Stimuleringsregeling
- 3 Bevorder opname van de Nederlandse Gebarentaal binnen het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden

Effecten van de drie opdrachten

De uitvoering van de drie opdrachten leidt tot duidelijke effecten op bestuurlijk, maatschappelijk en organisatorisch niveau.

Bestuurlijke effecten:

- Meertaligheid krijgt een herkenbare en structurele plek binnen provinciaal beleid
- Provinciale Staten krijgen periodiek inzicht in voortgang en samenhang
- Nationale en internationale afspraken worden zichtbaar meegenomen in provinciale keuzes

Maatschappelijke effecten:

- Inwoners ervaren meer erkenning van hun taal en identiteit
- Talen zoals het Nedersaksisch en de Nederlandse Gebarentaal krijgen meer zichtbaarheid in de samenleving
- Participatie, burgerschap en sociale samenhang worden versterkt
- Toegankelijkheid en gelijkwaardige deelname, waaronder voor dove en slechthorende inwoners, wordt versterkt

Organisatorische effecten:

- Bestaande initiatieven sluiten beter op elkaar aan
- Samenwerking tussen provincie, gemeenten en maatschappelijke partners wordt versterkt
- De rol van de provincie als regisseur en verbinder wordt duidelijker
- Middelen en inzet kunnen beter worden afgestemd doordat provinciaal beleid, projecten en initiatieven structureel beter worden verbonden en elkaar versterken

Drie opdrachten aan Gedeputeerde Staten

1 Veranker meertaligheid bestuurlijk

Opdracht aan GS

Ontwikkel op basis van artikel 4:81 van de Algemene wet bestuursrecht een meerjarig beleidskader *Meertaligheid 2027–2031*. Hierin wordt tenminste vastgelegd:

- De provinciale visie inclusief communicatiestrategie op meertaligheid
- De rol en de verantwoordelijkheid van de provincie per relevant beleidsterrein
- De relatie met gemeenten en maatschappelijke partners
- De wijze waarop voortgang en samenhang worden gevolgd en verantwoord

Doel

Meertaligheid structureel en herkenbaar verankeren binnen het provinciale beleid.

Resultaat

Een vastgesteld beleidskader met jaarlijkse rapportage aan Provinciale Staten.

2 Versterk de uitvoering van meertaligheid via een Provinciale Taakgroep Meertaligheid en een Provinciale Stimuleringsregeling

Opdracht aan GS

In samenhang met de uitvoering van het Convenant Nedersaksisch en met aandacht voor de Nederlandse Gebarentaal en andere thuistalen in Overijssel het volgende uit te werken:

- Richt een Provinciale Taakgroep Meertaligheid in als netwerk- en adviesstructuur die Overijsselbreed verbinding bevordert, kansen en knelpunten signaleert en initiatieven agendeert die bijdragen aan erkenning, bescherming en bevordering van talen.
- Werk een Provinciale Stimuleringsregeling uit als instrument om initiatieven mogelijk te maken die de Provinciale Taakgroep Meertaligheid -in samenwerking met partners- worden geagendeerd en die bijdragen aan erkenning, bescherming en bevordering van talen waaronder de uitvoering van het Convenant Nedersaksisch en initiatieven rond de Nederlandse Gebarentaal en andere thuistalen.
- Werk een Gezamenlijke Uitvoeringsaanpak, samen met de Provinciale Taakgroep Meertaligheid en in afstemming met de gemeenten, onderwijs, bibliotheken, culturele instellingen, maatschappelijke organisaties en regionale en lokale media (inclusief publieke omroep), die de samenwerking structureel organiseert en de samenhang tussen initiatieven versterkt.

Doel

Samenhang en slagkracht vergroten in de provinciale uitvoering van meertaligheid door initiatieven Overijsselbreed te verbinden, gericht te ondersteunen en de zichtbaarheid en toegankelijkheid van thuistalen te bevorderen, binnen bestaande provinciale rollen.

Resultaat

1. Een ingestelde Provinciale Taakgroep Meertaligheid met een heldere opdracht (signaleren, verbinden, agenderen).
2. Een uitgewerkte Provinciale Stimuleringsregeling als instrument om geagendeerde initiatieven -in samenwerking met partners- te ondersteunen, inclusief inzet voor de uitvoering van het Convenant Nedersaksisch en initiatieven rond de Nederlandse Gebarentaal en andere thuistalen.
3. Een gezamenlijke uitvoeringsaanpak met gemeenten en partners waarin samenwerking, rolverdeling en samenhang structureel zijn georganiseerd.

3 Bevorder opname van de Nederlandse Gebarentaal binnen het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden

Opdracht aan GS

Zet via het Interprovinciaal Overleg (IPO) in op opname van de Nederlandse Gebarentaal binnen het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden.

Doel

Bijdragen aan gelijke erkenning, bescherming en bevordering van de Nederlandse Gebarentaal op Europees niveau.

Resultaat

Een actieve provinciale bijdrage en jaarlijkse terugkoppeling aan Provinciale Staten.

Monitoring

Gedeputeerde Staten rapporteren jaarlijks aan Provinciale Staten over voortgang, resultaten en samenhang.

Financiële Dekking en Integrale afweging

Voor de uitvoering van onderstaande activiteiten (o.a.) met betrekking tot

Opdrachten 1 en 2:

- ontwikkelen en uitschrijven van een meerjarig beleidskader Meertaligheid 2027-2031
- oprichten van een Provinciale Taakgroep Meertaligheid
- uitwerking van een Provinciale Stimuleringsregeling
- uitwerking van een Gezamenlijke Uitvoeringsaanpak
- uitvoering
- monitoring
- evaluatie
- vooruitblik vervolgjaren inclusief nieuwe inschatting benodigde financiële middelen en personele capaciteit

Opdracht 3:

- gaat mee in de bestaande lobby structuren in IPO verband.
- wordt een totaalbedrag van € 1,30 miljoen gevraagd. Deze middelen zijn bestemd voor personele capaciteit (circa 3 fte) en een uitvoeringsbudget (circa € 550.000) voor de periode van 02 jaar.

Met dit voorstel wordt een beroep gedaan op de middelen in de Algemene Reserve. Door het voorstel gelijktijdig met de Perspectiefnota 2027 te agenderen, kan het worden meegewogen in de integrale afweging.

In Q1 van 2028 wordt een evaluatierapport inclusief een financiële raming voor het structurele vervolg opgeleverd. Die kan vervolgens worden betrokken bij de integrale afweging in het voor jaar van 2028.

Voorstel

Gelet op het voorgaande stellen wij u voor het besluit te nemen als in concept in bijlage 1 verwoord.

Margriet Leest
GroenLinks